

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התוועדות ב) ה'תשל"ד

חלק א – יוצא-לאור לש"פ נח, וא"ו מרחשון, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

פתח דבר

לקראת ש"פ נח, וא"ו מרחשון הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק ראשון מהתוועדות ש"פ בראשית מבה"ח מרחשון – התוועדות ב המשך להתוועדות יום שמחת תורה, ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה (המשך ההתוועדות י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה – מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו ושיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

שלהי תשרי, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד. שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון, ה'תשל"ד.

— התוועדות ב, המשך להתוועדות יום שמחתי-תורה —

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הק' לסעודה. ואח"כ צוה לנגן הניגון "אתה בחרתנו".

א. ענין הבחירה בישראל שייך במיוחד ליו"ט, שבו אומרים בנוסח התפלה: "אתה בחרתנו מכל העמים".

ואע"פ שגם בכל יום אומרים "ובנו בחרת מכל עם ולשון" בברכת אהבת עולם (וכפי שפוסק רבינו הזקן בשולחנו¹ שהיא מעין ברכת התורה) — הנה רק ביו"ט מזכירים ענין הבחירה בהתחלת תפלת העמידה (מיד לאחרי ג' ראשונות), אבל לא בכל יום (שלאחרי ג' ראשונות מתחילים בברכת "אתה חונן"), ואפילו לא בשבת.

ובזה גופא יש מעלה מיוחדת בענין הבחירה שמודגשת בשמע"צ (ושמח"ת), ובהדגשה יתירה בקביעות שנה זו, שמיד לאחרי שמע"צ (ושמח"ת) נכנסים ליום השבת, כדלקמן.

ב. ויש לבאר תחילה כללות ענין הבחירה:

דובר כמ"פ (ע"פ המבואר בספרי חקירה, מוסר וחסידות, ומוכן גם בפשטות) שענין הבחירה שייך רק כשישנם שני דברים שונים, ועכ"פ יש צד השוה ביניהם, שאז בוחרים באחד משניהם בבחירה חפשית שאינה ע"פ טעם ודעת; משא"כ בדברים שאין ביניהם דמיון וצד השוה, הרי הוא מוכרח לנטות לדבר שיש לו צורך בו, וכיו"ב.

ועפ"ז צריך להבין איך שייך ענין הבחירה בבנ"י מכל אומות העולם — בה בשעה שאין ערך ודמיון ביניהם כלל, כמ"ש רבינו הזקן בתניא² ש"נפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממש"?

אך הענין הוא — כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא³ ש"ובנו בחרת מכל עם ולשון" קאי (לא על הנשמה, אלא) על "הגוף החומרי הנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם".

(3) פמ"ט.

(1) או"ח סמ"ז ס"ו.

(2) רפ"ב.

ג. ועדיין צריך להבין:

כיון שהבחירה היא למטרה חשובה ונעלית ביותר, ועד שמהללים ומשבחים את הקב"ה על בחירה זו — הרי מובן שמסתכלים על החלק החשוב שבדברים העומדים לבחירה, ולא על החלק הטפל שבהם. והנה, מובן ופשוט לכל בעל שכל, גם גוי (שגם הוא בעל שכל, כמארז"ל⁴ "חכמה בגוים תאמין"), שהגוף הוא טפל לגבי הנפש, ולכן צ"ל התגברות הצורה על החומר.

וגם כאשר נמשך אחר תאוות הגוף החומרי — הרי הוא יודע ומרגיש שלא זה העיקר, אלא שנכשל כיון שלא הי' יכול להתאפק ולהתגבר על תאוותו כו', ולכן גם הוא בעצמו אינו מרוצה כו'. וכידוע⁵ שכאשר יש מקום לספק בנוגע לעשיית דבר מסויים אם הי' דבר רצוי שנעשה מצד השכל כו', או דבר בלתי-רצוי שנעשה מצד תאוות הגוף כו', הנה הבחינה לזה (גם אצל אינו יהודי) היא הרגש האדם לאחרי עשיית הדבר: אם יש לו הרגשה טובה, הרי זה סימן שעשה דבר טוב, ואם לאו כו'.

ועד כדי כך גדול ריחוק הערך של הגוף לגבי הנפש, שמצד הגוף נאמרו⁶ בבני אדם שלשה דברים שהם כבהמה.

ועפ"ז אינו מובן: איך שייך לומר שענין הבחירה הוא בנוגע לגוף החומרי, בה בשעה שאינו אלא טפל?!

אך הענין הוא — שהבחירה בגוף היא לא כפי שהוא בחומריותו, אלא כפי שהוא במעמד ומצב שנעשה בו בירור וזיכוך כו'.

וגם אז הרי זה גוף שנדמה לגופי אומות העולם (שלכן שייך בזה ענין הבחירה), לפי שגם אצלם שייך הענין של זיכוך הגוף:

כיון שיש "חכמה בגוים" (כנ"ל), ועד שמצינו דבר פלא בדברי חז"ל, שיש ענינים שבהם נחלקו חכמי ישראל עם חכמי אומות העולם, וביניהם גם ענינים שבהם הודו חכמי ישראל לחכמי אוה"ע — צריכים אוה"ע ללמוד ולהתבונן בענינים ששייכים לז' מצוות שלהם (כמ"ש הרמב"ם⁷ שצריכים לקיימם "מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה והודיענו על ידי משה רבינו כו'"), החל מהענין שיש מנהיג לבירה זו⁸, שבכדי להבין זאת צריך להתבונן בכל סדר ההשתלשלות כו'.

וכיון שכן, הרי בודאי יכולים גם הם להתבונן ולהבין שעיקר ענינו

6 חגיגה טז, א.

7 ה' מלכים ספ"ח.

8 ראה ב"ר רפל"ט.

4 איכ"ר פ"ב, יג.

5 ראה שבט מוסר פכ"ה. וראה גם תו"מ

חס"ג ע' 20. וש"נ.

ותכליתו של הגוף הוא להיות משרת לנפש השכלית, ועי"ז מזדכך הגוף ומתעלה לדרגת נפש השכלית ואפילו למעלה יותר כו'.

וכידוע המסופר אודות "הפילוסופים מהאומות הקדמונים שהיו .. עוזבים כל תענוגים (אף שהיו במעמד ומצב ש"לא יחסר להם כל מעדני עולם)" ועוסקים בכל לבבם ותשוקת נפשם .. להבין ולהעמיק בענין החכמות, ותערב לנפשו ותתענג בהם כ"כ כמו זולתו בכל תענוגי העולם .. מצד מזג טבעם .. שגובר בו מרה שחורה בתולדתו, תשתוקק נפשו מאד אל החכמה כו"י⁹.

ומזה מובן שגם אצל אוה"ע¹⁰ יכול להיות בירור וזיכוך הגוף באופן של אתכפיא ואפילו באופן של אתהפכא כו'.

[אלא שאין זה בירור אמיתי כמו אצל בני" באופן שמתעלה לקדושה ממש כו'. ולא עוד אלא שגם בענין השכל לא משתווים אוה"ע לבנ"י, כיון שהשכל של אוה"ע הוא ע"ד שכל הנקנה¹¹, שישנו גם אצל בעלי-חיים כו'].

ד. ועפ"ז יש לבאר הטעם שענין הבחירה מודגש (לא בימות החול, ולא בשבת, כי אם) ביו"ט דוקא:

בימות החול — כיון שאז עוסק יהודי בענינים גשמיים באופן שמונח בהם לגמרי, אזי לא נרגש בגילוי ענין הבירור והזיכוך כו'.

ולעומת זאת, ביום השבת, ש"מקדשא וקיימא"¹² — מודגש רק ענין הקדושה, ובאופן שלא ניכרת כלל מציאות האדם ועניניו הגשמיים, כיון שבכל הענינים נרגש רק התענוג דשבת ("וקראת לשבת עונג"¹³), כמו אכילה ושת"י, שכל ענינים הוא מצות עונג שבת, ועד שאפילו שינה בשבת תענוג¹⁴ (ורק בערך לעניני תומ"צ עצמם נחשבים הם לענינים גשמיים).

ואילו ביו"ט — שאינו כמו שבת ש"מקדשא וקיימא" מצ"ע, אלא באופן של "מקראי קודש"¹⁵, מקרא מלשון הזמנה, שמזמינים וממשיכים את הקודש לימים שמצד עצמם אינם קודש¹⁶, וגם לאחר המשכת הקדושה כו', הרי הוא מותר במלאכת אוכל נפש (ולא כמו שבת, ש"אין עצב בה"¹⁷, גם לא העצב שמצד הצורך לעסוק במלאכת אוכל נפש) —

13 ישע"י נח, יג.

14 ראה לקו"ש חי"ב ע' 254. וש"נ.

15 אמור כג, ב"ד.

16 ראה לקו"ש חט"ז ע' 189. וש"נ.

17 ראה ירושלמי ברכות פ"ב סה"ז.

הובא בתוד"ה מ"ד — מו"ק כג, ב.

9 תו"א תולדות יט, ג.

10 ברשימה נוספת, שלכאורה שייך ענין

זה אצל אוה"ע יותר מאשר בני" מצד

שייכותם לניצוצות דתהו כו'.

11 ראה גם קונטרס ומעין מאמר כה פ"ד.

12 ביצה יז, א.

נרגשת מציאות האדם ועניני הרשות שלו, אלא שבהם ממשיכים שמחת יו"ט כו', באופן ש"אין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביי"ן"¹⁸, שבזה מודגש בגילוי ענין בירור וזיכוך הגשמיות, שגם עניני הרשות (שאינם מצוות שעליהם נאמר "קדשנו במצותיו וצווננו") הם באופן ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים"¹⁹ ו"בכל דרכיך דעהו"²⁰ (ולא כמו בשבת, שמלכתחילה אין עניני רשות, כי אם עניני קדושה בלבד).

ולכן, ענין הבחירה — שהוא בגוף החומרי שנדמה בחומריותו לגופי אוה"ע, אבל לא כפי שהוא בחומריותו, אלא כפי שכבר נתברר ונזדכך כו' — שייך ליו"ט דוקא (ולא לימות החול — שבהם לא נרגש בגילוי הבירור והזיכוך של עניני הרשות, וגם לא ליום השבת — שאין בו מלכתחילה עניני רשות, אלא כולו קדושה).

ה. ונוסף על כללות ענין הבחירה ששייך לכל הימים טובים שבהם אומרים "אתה בחרתנו מכל העמים" — יש הדגשה מיוחדת בנוגע לשמע"צ:

ובהקדים — שיש חילוק במעמד ומצב של הדברים העומדים לבחירה, אם קודם הבחירה היתה לשניהם שייכות לבוחר אם לאו, ומובן, שכאשר שני הדברים הם באופן שהיתה להם שייכות לבוחר, אזי מודגשת יותר מעלת הבחירה באחד מהם.

ובנוגע לענינו:

שמע"צ בא לאחרי חג הסוכות, שבו מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם, ולאח"ז מקריבים בשמע"צ "פר אחד איל אחד"²¹ כנגד בני, וכמבואר במדרשי חז"ל²² שזהו כמשל המלך שעשה סעודה לכל בני המדינה, ואח"כ אומר לאוהבו נגלגל אני ואתה כו', באופן ש"יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"²³.

ומובן, שכאשר המלך יושב בסעודה עם אוהבו ביחד עם כל בני המדינה, שאז הוא בקירוב ובגילוי לכולם, אזי יש לכולם שייכות אל המלך; וכאשר לאח"ז אומר המלך לאוהבו "נגלגל אני ואתה", אזי מודגשת יותר המעלה המיוחדת של אוהבו.

וזוהי המעלה המיוחדת בענין הבחירה בישראל מכל העמים כפי שהיא בשמע"צ לגבי שאר הימים טובים — שבשאר הימים טובים לא

22) סוכה נה, ב. תנחומא פינחס טז.

במדב"ר פכ"א, כד. פרש"י פינחס כט, יח.

שם, לה.

23) משלי ה, יז.

18) פסחים קט, א.

19) אבות פ"ב מי"ב.

20) משלי ג, ו.

21) פינחס כט, לו.

מצינו שלפני הבחירה היתה לשניהם (בנ"י ואוה"ע) שייכות אל הבוחר, ורק בשמע"צ, שבא לאחרי חג הסוכות שבו השתתפו גם אוה"ע בסעודה עם המלך, כך, שגם להם היתה שייכות למלך כמו לבנ"י, ואעפ"כ בוחר הקב"ה בישראל דוקא, אזי מודגשת יותר מעלת הבחירה.

ו. ובוזה גופא יש הדגשה נוספת בקביעות שנה זו, שמשמע"צ (ושמח"ת) נכנסים מיד ליום השבת:

יש עוד חילוק בענין הבחירה — אם לאחרי שהדבר הנבחר מתעלה ע"י הבחירה אזי נשאר הדבר השני במעמדו ומצבו הקודם, או שנדחה ויורד למטה ממדרגתו הקודמת (וכמו ברקיע המבדיל בין מים העליונים למים התחתונים, שלאחרי ההבדלה ירדו מים התחתונים למטה מכמו שהיו קודם ההבדלה²⁴), שאז מודגשת יותר מעלת הבחירה. ובנוגע לעניננו:

כאשר נכנסים משמע"צ (ושמח"ת) ליום השבת, אזי מודגש שהבחירה בישראל היא באופן שאוה"ע נדחים ויורדים ממדרגתם הקודמת — כי, בה בשעה שישראל חייבים לשבות בשבת, ושקולה שבת כנגד כל המצוות²⁵, הנה עכו"ם ששבת, הרי זה אצלו ענין של היפך החיים²⁶, ולכן מודגשת יותר מעלת הבחירה בישראל.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): ומיום השבת (שאליו נכנסים מיד לאחרי שמע"צ ושמח"ת) באים ל"יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"²⁷.

* * *

ז. האמור לעיל אודות הבחירה בגוף דוקא, קשור גם עם הכלל²⁸ שכל מה שנופל למטה יותר הרי זה מורה ששרשו למעלה יותר, וכמבואר בכתבי האריז"ל²⁹ בפירוש מ"ש³⁰ "כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם" — דלכאורה אינו מובן: מהו הצורך ב"מוצא פי ה'" שבלחם, בה בשעה שישנו "מוצא פי ה'" באדם עצמו — שה"מוצא פי ה'" שנפל למטה יותר, בלחם, הוא נעלה יותר מה"מוצא פי ה'" שבאדם (כולל גם היהודי שאוכל את הלחם ע"פ שו"ע וע"פ כתבי האריז"ל).

ומזה מובן גם בנוגע לירידת הנשמה להתלבש בגוף, שזוהי ירידה

24 ראה לקו"ת שלח מב, ב. ובכ"מ. יביאו לבוש מלכות פי"ב ואילך. פל"ב ואילך.

25 ירושלמי נדרים ספ"ג.

ועוד.

26 סנהדרין נח, סע"ב.

29 ל"ת עקב ה, ג.

27 תמיד בסופה.

30 עקב שם. וראה תו"א בשלח סה, ד

28 ראה שערי אורה שער הפורים ד"ה ואילך. לקו"ת צו יג, ב ואילך. ובכ"מ.

גדולה, מאיגרא רמה (בהיותה במעמד ומצב שעליו נאמר³¹ "חי הוי' אשר עמדתי לפניו") לבירא עמיקתא³² — שע"ז ניתוסף אצלה עילוי גדול יותר: אע"פ שירידת הנשמה למטה אינה בשביל עצמה (שהרי "הנשמה אינה צריכה תיקון כלל"), אלא כדי לתקן ולברר את הגוף כו'³³, מ"מ, ע"י ירידתה למטה ועבודתה בבירור הגוף ניתוסף עילוי גדול יותר גם בנשמה³⁴. וזהו גם ששלימות השכר לעתיד לבוא (שאו יהיו כל הענינים כפי שהם לאמיתתם) יהי' לנשמות בגופים דוקא³⁵, ולא עוד אלא שהנשמה תהי' ניוזנית מן הגוף³⁶, והיינו, שנוסף על העילויים של הנשמה מצד עצמה, תקבל הנשמה גם ממה שפעלה וגילתה בגוף כו'³⁷.

ה. ועד"ז מצינו גם בנוגע לראש ורגל:

אע"פ שבנוגע לג' החלקים ראש גוף ורגל, הראש הוא נעלה יותר באין ערוך לגבי הרגל, שהרגל הוא רק משרת לראש (כשם שהגוף הוא רק משרת לנשמה), כמוכן אפילו בשכל הפשוט — הרי לאידך גיסא, מזה גופא שהרגל הוא למטה יותר מוכח ששרשו למעלה יותר.

ולהעיר גם מהמבואר בלקו"ת³⁸ ש"בבחינה אחת יש יתרון ומעלה להרגלים, שצריך להלך בהם וכו'", ועד שהרגל מוליך את הראש למקום שאינו יכול להגיע מצד עצמו כו', שלכן הרי זה בבחי' עיגולים שאין בהם ראש וסוף כו'.

והענין בזה — דלכאורה למה עשה ה' ככה, שהראש יצטרך לרגל שלמטה ממנו — שכיון שהקב"ה הוא תכלית הטוב, לכן ברא את העולם באופן שאין לך דבר שהוא רק מקבל (רגל), שזהו חסרון בשלימות העולם, אלא בכל דבר יש גם מעלה שאין בזולתו, שצריך לקבל ממנו, ובענין זה נחשב הוא לראש ומשפיע כו'.

ט. וכן הוא בנוגע לראש ורגל שבכללות בניי:

ובהקדם מ"ש³⁹ "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד גו'", היינו, שגם בהיותו "מפוזר ומפורד", הרי הוא "עם אחד".

תרע"ח ע' תיו. וראה גם סה"ש תורת שלום ס"ע 127 ואילך. סה"מ תרח"ץ ע' ריט. ובכ"מ. (37 בענין זה נזכר המשל (שמביא האבן עזרא) שלפעמים משתמשים באבנים טובות ומרגליות או כלי זהב כדי לתקן כלי חרס, ומובן, שאז מקבל כלי החרס מעלה אפילו לגבם. (38 ר"פ נצבים.

(39 אסתר ג, ת.

(31 מלכיס"ב ה, טז. ועוד. וראה לקו"ש חכ"ה ע' 147 הערה 53. וש"נ. (32 ע"פ ל' חז"ל — חגיגה ה, ב. (33 תניא פל"ז (מח, ב). (34 ראה גם תו"מ חנו" ע' 328. וש"נ. (35 ראה תו"מ סה"מ אייר ע' ריז הערה 7. וש"נ. (36 ראה המשך וככה תרל"ז פצ"א-ב (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרכג ואילך). סה"מ

וענין זה אמור (לא רק בנוגע לאותו זמן שבו נאמר פסוק הנ"ל, אלא גם) בנוגע לכל הדורות, החל ממעמד הר סיני (שנוסף לכך שבו נכחו כל הנשמות כו'⁴⁰, הרי "ציבור אינו מת"⁴¹), עד סוף כל הדורות, שכולם "עם אחד", "קומה אחת שלימה"³⁸ — כשם שכל "נפש אחת ישראל" היא "עולם מלא", כפי שלמדים מזה ש"נברא אדם יחידי"⁴².

[ועפ"ז יובן איך יתכן שמעשה אחד של יהודי יכריע את העולם כולו לכף זכות⁴³ — כיון שכל אחד מישראל הוא "עולם מלא", ולכן צריך לנצל זאת כדי לפעול שינוי בכל העולם כו].

ובכללות בני" ישנו החילוק שבין ראש גוף ורגל, שישנם אלו שהם בבחי' ראש ומוח⁴⁴, "זרועות וירכין בסטרא דקדושה"⁴⁵, ועד לאלו שהם בבחי' רגל; ועד"ז בכללות הדורות — החל מהדורות הראשונים ועד לדרא דעקבתא דמשיחא.

ואף שגדלה מעלת הראש על הרגל, יש גם מעלה מיוחדת ברגל — כפי שאמר משה רבינו בזמנו בנוגע לדור דעה⁴⁶: "שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו"⁴⁷,

ועד"ז בנוגע למעלת דרא דעקבתא דמשיחא — כדברי רבותינו נשיאינו⁴⁸ בפירוש הכתוב⁴⁹ "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה", שעיקר ענוותנותו של משה היתה כלפי דרא דעקבתא דמשיחא, בראותו את מעמדם ומצבם בלימוד התורה וקיום המצוות מתוך מס"נ — מס"נ כפשוטה, או מס"נ באופן ד" (מה לי קטלא כולה מה לי) קטלא פלגא⁵⁰, ועד למס"נ מתוך הרחבה, באופן של מסירת הרצון⁵¹ — שבבחי' הראש הרי זה קשה הרבה יותר מאשר בבחי' הרגל שענין המס"נ הוא אצלו בפשטות⁵².

והגע עצמך:

47	בהעלותך יא, כא. וראה תו"מ סה"מ אדר ע' לד. וש"נ.	40	פרדר"א פמ"א. ועוד.
48	ראה תו"א שמות נב, ב. סה"מ תרפ"ט ס"ע 215 ואילך. וראה גם תו"מ חס"ג ע' 384. וש"נ.	41	ראה הוריות ו, א.
49	שם יב, ג.	42	סנהדרין לו, סע"א (במשנה).
50	ב"ק סה, א. ועוד.	43	קידושין מ, ריש ע"ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.
51	ראה תו"א מקץ לו, ב. לקו"ת שלח מח, סע"ד. ובכ"מ.	44	ראה תניא פ"ב.
52	ראה סה"מ תרמ"ח ע' קפז. ועוד. הנסמן בתו"מ סה"מ אדר ע' עז.	45	נוסח ה"מענה לשון". וראה זח"ב רנח, א.
		46	ראה ויק"ר פ"ט, א. במדב"ר פי"ט, ג. וש"נ.

משה רבינו הוא חכמה דקדושה⁵³, ורק הוא "קיבל תורה מסיני"⁵⁴ — אפילו לא יהושע, שעליו לא נאמר "קיבל כו", כי אם שמה "מסרה ליהושע"⁵⁴, שהוא "כפני לבנה"⁵⁵ (ביחס למשה — "פני חמה"⁵⁵); ועד שהתורה נקראת על שמו של משה⁵⁶, שנאמר⁵⁷ "זכרו תורת משה עבדי". ולהעיר גם מסיפור הגמרא⁵⁸ שהקב"ה אמר למשה "אדם אחד יש שעתידי להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו שעתידי לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות, אמר לפניו, רבש"ע, הראהו לי, אמר לו חזור לאחורך, הלך וישב בסוף שמונה שורות ולא הי' יודע מה הן אומרים, תשש כחו, כיון שהגיע לדבר אחד (שצריך טעם) אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך, אמר להן הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו", והיינו, שגם כאשר משה רבינו יושב אצל ר"ע בסוף שמונה שורות ולא יודע מה הם אומרים, הנה האמת היא שכל הענינים הם "הלכה למשה מסיני".

ולמרות גודל הפלאת מעלתו של משה בנוגע לתורה, שבה ישנו ה"יחוד נפלא" של המשכיל עם המושכל כו⁵⁹ — הנה כאשר משה רואה (ובלשון חז"ל⁶⁰: "אמת ראה") את העבודה של דרא דעקבתא דמשיחא, הרי זה פועל אצלו רגש של ענוה, עד כדי כך, שלגבי מעלת דרא דעקבתא דמשיחא נחשב משה (שמצד עצמו הוא בבחי' ראש) לבחי' רגל!

וכן הוא גם בכללות הענין דלימוד התורה (ראש) וקיום המצוות (רגל) — שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה⁶¹, ש"המעשה הוא העיקר"⁶², ולכן, מי שכיון כל הכוונות ולא קיים המצוה בפועל, לא יצא י"ח, ולאידך, מי שקיים המצוה בפועל ללא כוונה (ואפילו בשביל איזו פני'), יצא י"ח⁶³, כי, אע"פ שהמעשה הוא בדוגמת הרגל בלבד, הרי דוקא הרגל מוליך את הראש למקום שאינו יכול להגיע מצד עצמו.

י. ומזה מובן גם בנוגע לעבודה בפועל:

כשבאים ליהודי שלומד תורה, תושב"כ ותושבע"פ, נגלה וחסידות, ואומרים לו: שמע נא! כ"ק מו"ח אדמו"ר צוה ללכת לשמח יהודים — יתכן שיתחיל לערוך חשבון⁶⁴ כמה זמן דרוש לך, ללכת עד מקום פלוני,

(53) ראה אוה"ת וארא ע' קלג. ועוד.
 (54) אבות רפ"א.
 (55) ב"ב עה, א. ספרי ופרש"י פינחס כז, כ. ועוד.
 (56) ראה שבת פט, א. מכילתא בשלח טו, א. שמור"ר פ"ל, ד. וש"נ.
 (57) מלאכי ג, כב.
 (58) מנחות כט, ב (ובפרש"י).
 (59) ראה תניא פ"ה.
 (60) סנהדרין קיא, סע"א.
 (61) קידושין מ, ב. וש"נ.
 (62) אבות פ"א מ"ז.
 (63) ראה תניא רפ"ח.
 (64) ע"ד המסופר בשמח"ת — שיחת ליל שמח"ת ס"ט (לעיל ע' ...).

ולשהות שם משך זמן ולחזור למקומו, ולהגיע למסקנא שאינו יכול לבטל ריבוי זמן כ"כ, ולכן יעדיף לשלוח לשם מישהו אחר שיודע לרקוד טוב יותר ממנו... ויצא ידי חובתו ע"י שליח, שהרי "שלוחו של אדם כמותו"⁶⁵, ואילו הוא בעצמו ישאר במקומו ויעסוק בלימוד התורה!

ומוסיף לטעון, שגם אם צריך לשמח יהודים שנמצאים במקום שההליכה לשם דורשת משך זמן, הרי ההליכה עצמה אינה "עבודה" — כידוע⁶⁶ השקו"ט אם הולכת הדם לצורך הזריקה על המזבח נחשבת למצוה, דכיון שיש אפשרות לשחוט בצד המזבח⁶⁷ ולזרוק מיד (ללא צורך בהולכה), הנה כאשר השחיטה היא באופן שיש צורך בהולכה כדי לזרוק על המזבח, יש מקום לומר שההולכה אינה נחשבת למצוה.

זאת ועוד: גם אם לא יצטרך לילך לשם כיון שהיהודי שנמצא שם יבוא אליו — יטפח על שכמו ויאמר לו: כיון שהיום שמח"ת, אתה צריך לרקוד, אבל אני צריך ללמוד תורה!... ויסביר לו, שלכל אחד יש תפקיד, ומי שהוא בבחי' ראשיכם, אינו יכול לעסוק בעבודה פשוטה, וכפי שמצינו שפרנס שנתמנה על הציבור אסור בעשיית מלאכה בפני שלשה⁶⁸.

ועד"ז בנדו"ד: כיון שהתורה "היא חכמתכם ובינתכם"⁶⁹, והוא "חכם" ששייך ללימוד התורה, שלכן אומרים לו שצריך לברך ש"נתן לנו את תורתו" — הנה כשאומרים לו שצריך לרקוד עם הרגלים, אזי צועק "געוואלד": היתכן שמי שראוי לעבוד עם הראש, יבזבז זמן וכחות כדי לעבוד עם הרגלים!...?

ובכן: צריך לידע שזוהי רק "אמתלא", שפירושה האמיתי⁷⁰: אמת לא!... כיון שהאמת היא שיש מעלה גם ברגל, ולא עוד אלא שזוהי "מצות היום"⁷¹ (ע"ד שמצינו בנוגע לר"ה ש"מצות היום בשופר"⁷²), ולכן צ"ל העבודה עם הרגל דוקא, ובאופן של יגיעה, וכאשר "יגיעת", אזי "ומצאת"⁷³.

ועד"ז בנוגע להליכה ברגל כדי לשמח יהודים נוספים, שגם להם יהי' חג שמח, ע"ז שיקיימו את המצוה "ושמחת בחגך"⁷⁴ — שאז הנה לא זו בלבד שיש לו חלק בשמחתו של חברו, כיון שזהו באופן ש"שנים

(65) ברכות לד, ב (במשנה). וש"נ.
 (66) ראה צפע"נ עה"פ ר"פ קורח גיטין פ"ט מ"ט. ועוד.
 (67) ראה זבחים יג, א (במשנה).
 (68) קידושין ע, א.
 (69) ואתחנן ד, ו.
 (70) ראה לחם שמים (להיעב"ץ) ותפא"י.
 (71) ראה שיחת שמח"ת תש"ג ותש"ה.
 (72) ר"ה כו, ב. כז, א.
 (73) מגילה ו, ריש ע"ב.
 (74) פ' ראה טז, יד.

אוחזין בטלית⁷⁵, אלא עוד זאת, שעי"ז מביא לקב"ה את בנו! ... וזהו העיקר, שכן, במה נחשב התענוג שלו, תענוג נברא, לגבי התענוג והנח"ר שנעשה לפניו ית' מזה שניתוסף עוד יהודי שממח ב"זמן שמחנתו", לשון רבים, "ישמח⁷⁶ ישראל בעושיו" ו"ישמח⁷⁷ ה' במעשיו"⁷⁸.

יא. ולכן, אלו שהלכו לבתי-כנסיות לשמח יהודים — אשרי חלקם בזה ובבא, וירכו כמותם בישראל.

ויאמרו כולם לחיים עתה — בזמן של רעוא דרעוין, וכל הקהל יעזור להם עם ניגון של שמחה — "מאַרש", מתוך ריקוד.

ומזה יומשך גם בעבודה ד"ויעקב הלך לדרכו"⁷⁹, שבמשך השנה יעשה כל אחד את כל התלוי בו כדי לקרב עוד יהודים להקב"ה.

ועד שעי"ז נזכה לקיבוץ נדחי ישראל, ובאופן ש"קהל גדול ישובו הנה"⁸⁰ — לארצנו הקדושה, בקרוב ממש.

* * *

יב. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "מאַרש נפוליון", ואח"כ

אמר:]

ידוע הסיפור⁸¹ אודות הניגון הנ"ל — הנקרא בפי חסידים בשם "מאַרש נפוליון" — שהביאו לרבינו הזקן (ע"פ בקשתו) את הניגון שעמו יצא נפוליון למלחמה, ורבינו הזקן לקח ניגון זה ועשאהו לשיר של נצחון עבור בני", שינצחו בעיני עבודתם לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁸², שצ"ל דוקא מתוך שמחה וטוב לבב, כלשון הכתוב⁸³ "עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב". וכבר נהגו לנגן ניגון זה במוצאי יוהכ"פ⁸⁴.
ומובן גדול העילוי שבענין זה — להפוך לקדושה ניגון שהי' שייך ללעו"ז, באופן ד"מיני ובי' אבא לשדי' בי' נרגא"⁸⁵.

ובפרט ע"פ הידוע⁸⁶ עד כמה התנגד רבינו הזקן לנצחוננו של

75 ב"מ בתחלתה. וראה סה"מ תרפ"ט
ע' רכה. וש"נ. ובארוכה — רשימת "שנים
אוחזין בטלית" (קה"ת תשנ"ו).

76 תהלים קמט, ב.

77 שם קד, לא.

78 ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד
ואילך.

79 ויצא לב, ב. וראה שיחת שבת בראשית
תרצ"ו ס"ג (סה"ש תרצ"ו ע' 4). וש"נ.

80 ירמי' לא, ז.

81 ראה גם סה"ש תש"ג ע' 118.

82 ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר
ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

83 תבוא כח, מז. וראה רמב"ם הל' לולב
בסופן.

84 ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע קס.
וש"נ.

85 סנהדרין לט, ב. הובא בתניא פל"א.

86 ראה גם תו"מ חני"ט ס"ע 392 ואילך.
וש"נ.

נפוליון במלחמה נגד הרוסים, כמ"ש במכתבו⁸⁷, שאם ינצח נפוליון, יורבה העושר בישראל, אבל יתפרדו ויתנתקו לבן של ישראל מאביהם שבשמים, ואם ינצח מלך רוסיא, יורבה העוני בישראל, אבל יתענגו ויתקשרו ויתחברו לבן של ישראל לאביהם שבשמים.

כלומר: למרות גודל התמסרותו של רבינו הזקן אפילו בנוגע לטובה גשמית של אשה אחת מישראל בליאזנא⁸⁸, ועאכו"כ כשמדובר אודות טובתם הגשמית של מאות אלפי יהודים שדרו אז ברוסיא — ויותר רבינו הזקן על ריבוי העושר של בני, בגלל גודל התנגדותו לנפוליון, שמסמל את תוקף הלעו"ז כו'.

ועפ"ז מודגש יותר גודל ההפלאה שבפעולת רבינו הזקן להפוך לקדושה ניגון נצחון של נפוליון, היינו, שמנגנים ניגון שנקרא על שמו של זה שרוצים לנצחו ע"י הניגון שלו!

יג. אמנם, עדיין צריך להבין למה מספרים לנו כל פרטי הענינים הנ"ל — דלכאורה הרי זה ענין ששייך ליחידי סגולה כמו רבינו הזקן, ולמאי נפק"מ לאנשים כערכנו?!

אך הענין הוא — ע"פ הידוע⁸⁹ בענין "פתח אליהו", "פתח ר"ש" וכיו"ב, שלאחרי שפעלו פתיחת דרך ואפשרות חדשה בעניני עבודת ה', נעשית דרך זו דרך רחבה וסלולה עבור כל ההולכים באורחותם שגם הם יוכלו לילך בה.

וכפי שמצינו בפועל — כידוע הסיפור⁹⁰ אודות הבית יוסף שהתייגע על ענין שהוקשה לו למצוא הסברה כו', ולמחרת נכנס לבית-המדרש וראה שמישהו לומד ענין זה, וללא השתדלות יתירה מגיע באופן ישר לאותה סברא שהגיע אלי' לאחרי יגיעה עצומה, והיתה לו נמיכות הרוח מזה, ואמרו לו, שלאחרי שהוא גילה והמשיך סברא זו בעולם, אזי יכול להגיע אלי' גם מי שאינו בערכו כלל.

וזהו גם הביאור בהנהגת הרב המגיד⁹¹ שהי' אומר עניני תורה כדי להמשיכם בעולם כו'.

ואם הדברים אמורים בנוגע ללימוד התורה, הרי עאכו"כ בנוגע

90 ראה כש"ט סנ"ו, ובהנסמן בהערות וציונים לשם.

91 ראה מאמרי אדה"ז הקצרים ס"ע תסד. וש"נ.

87 אג"ק שלו ע' שצו. וש"נ. וראה גם אג"ק אדהאמ"צ ע' לה. וש"נ.

88 ראה תו"מ — רשימת היומן ריש ע' ססא. וש"נ.

89 ראה לקו"ש ח"כ ס"ע 74. וש"נ.

לעניני עבודה פשוטים יותר, שלאחרי שנעשה הענין ד"פתח", אזי נקל יותר לפעול זאת.

יד. ובנוגע לענינו:

אע"פ שמאז זמנו של נפוליון עד היום נשתנו כמה ענינים במדינת צרפת (כידוע ליודעים סדר השתלשלות תולדות ימי חיי צרפת⁹²), ובכמה ענינים הרי זה ע"ד ש"עמון ומואב טיהרו בסיחון"⁹³, מ"מ, יש צורך לפעול שם ענין של בירור כו'⁹⁴, ע"י עבודה באופן של מס"נ (אם כי מתוך הרחבה כו'), היינו, עבודה שאינה רגילה שהיא בכחי' עבודת פרך כו'.

וזהו הביאור על ה"המצאה" שהיתה בעת רצון של שמח"ת (כידוע הפתגם⁹⁵: "שמחת תורה שאדט ניט"), ליקח ניגון שלהם, שמסמל את המהות של צרפת באופן המתאים לרצונו של נפוליון כו', ולהפכו לניגון של קדושה, שינגנו יהודים שעוסקים שם בעניני יהדות, תורה ומצוותי', הן בעצמם והן בהפצתם בכל סביבתם באופן ד"ופרצת", מתוך חיות, להט ("אָ קאָך") ושמחה, ועד ל"מאַרש" של נצחון; ובחרו לנגן ניגון זה על תיבות בסדר בא"ב שישנם בסידור ונקל לזכרם: "האדרת והאמונה וכו"⁹⁶.

(וסיים: ועד שבקרוב ממש נלך עם "מאַרש של נצחון" לקבל פני משיח צדקנו בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו אמן.)

[כ"ק אדמו"ר שליט"א קרא להרב שמואל (מולע) אזימוב: "גראַנד ראַפּין", ונתן לו קנקן משקה לחלק לכל האורחים מצרפת, — ונתן גם מהחלה עבור הנשים והבנות⁹⁷, והוסיף, שכיון שנותן

שליט"א מעודדם במחאת כפיו והנפת ידיו הק', נטל כ"ק אדמו"ר שליט"א את סידורו וצעד עד לקצה הבימה שלו, כשפניו פונות לבימת ההקפות, והתחיל בעצמו לנגן התיבות "האדרת והאמונה לחי עולמים" עד "התהלה והתפארת לחי עולמים" בניגון ההימנון של צרפת (ה"מאַרסעיעו"). — ראה גם התוועדויות תשנ"ב ח"א ע' 407 ואילך.

לאחרי סיום ההקפה, קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א לכל האורחים מצרפת לבימה שלו, והורה ליתן לכל א' מהם כוסית לחיים, ובירכם בעניית "לחיים ולברכה" במאור פנים.

97 באמרו, שלא נהוג ליתן משקה לנשים, והוסיף בבת-שחוק, שישנו פתגם עממי ברוסית, שאפשר לעשות מחטים גם "משקה" וגם "לחם"!

92 בענין זה הזכיר גם שדרך צרפת הגיעו מאות אלפי יהודים מרוסיה ופולין.

93 גיטין לח, א. וש"נ (הובא בפרש"י חוקת כא, כו').

94 ברשימה נוספת: בנוגע לענין של העדר העבודה, כידוע מכבר ששם אין סבלנות לעבודה, אלא עובדים קצת ומיד מפסיקים (מ'לאַזט אָפּ) כו'.

95 ראה שיחת שמח"ת תרס"ה (סה"ש תורת שלום ע' 53 ואילך. ע' 56. ע' 58). הובא באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ חי"א ע' קפח.

96 הערת המו"ר: בעת ההקפות דליל שמח"ת, צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לכבד בהקפה החמישית את האורחים ממדינת צרפת (והורה שכולם יגיעו לבימת ההקפות), ולאחרי שניגנו כמה ניגונים כשכ"ק אדמו"ר

הן לאנשים והן לנשים, הרי זה כולל בדרך ממילא גם את הטף, באופן שיפעל "למען ישמעו ולמען ילמדו גו' ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת"⁹⁸ —

והורה שיעמדו ביחד בקירוב מקום, וינגנו הניגון "האדרת והאמונה".

אח"כ אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שיחה קצרה בצרפתית, בהסבירו שתוכן הניגון הוא לעשות "מהפכה" בצרפת נגד היצה"ר, במהירות האפשרית (באמרו באנגלית: "עז סון עז פאָסיבל"), מתוך שמחה וטוב לבב, מתוך להט ("קאָכץ זיך") ב"האדרת והאמונה לחי עולמים", והשי"ת יברך אתכם לקבל פני משיח צדקנו בקרוב.

והתחיל לנגן "האדרת והאמונה" (וסימן בידו הק' שימשיכו לנגן⁹⁹, ועודד הנגינה בשמחה רבה).

* * *

להם סידורים כדי שינגנו עם התיבות "האדרת והאמונה".

98) וילך לא, יב.

99) כמה מהאורחים ניגנו הניגון ללא התיבות, והורה כ"ק אדמו"ר שליט"א שיביאו

הוספה

א

בי"ה, יו"ד מ"ח תשי"ח
ברוקלין

הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ מוה' ... שי

שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת מכתבו עם המוסגר בו,

ובעת רצון אזכירו על הציון הקי' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע להטבת מצב בריאותו, ולבשו"ט בכלל. ובטח חלק במה שמצב בריאותו בעת כתיבת המכתב לא הי' כדבעי, הוא גם מהניערווין, שבודאי

א

מצילום האגרת.

יושקטו כשיכנס יותר למסלול סדר החיים דזמן הלימודים זה. וכיון שכלשון רבנו הזקן המוח שליט על הלב בטבעו ותולדתו, בודאי ישתדל בהשלטתו בהקדם, ותוקדם גם הטבת הבריאות ובמדה גדולה יותר. ואחכה לבשו"ט בכל האמור. כיון שאינו מזכיר דבר בשאר הענינים בטח הכל בסדר, ושלים לכל ב"ב שי'.
בברכה לבשו"ט

מ. שניאורסאהן

שכלשון רבנו הזקן המוח שליט על הלב בטבעו ותולדתו: תניא פי"ב (יו, רע"א). פי"ז (כג, א). ובכ"מ.

לעילוי נשמת

הרה"ת הרב **מרדכי דוב** ב"ר **צבי הירש** ז"ל
שליח הראשון לערי השדה בארצות הברית
נפטר ג' כסלו, ה'תש"פ

אָלְטֵיִן

ת' נ' צ' ב' ה'

בקשר עם יום סיום אמירת קדיש
ב' מרחשון, ה'תשפ"א

נדפס על ידי ולזכות משפחתו שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות